

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămă la

Sumarul :

- M. EMINESCU. — Un roman (poem inedit)
I. CIOCÎRLAN. — In zăpadă (schiță)
ZAHARIA BÎRSAN ȘI EMILIAN. — Cintece
IL. CHENDI. — Frumoasa Loreley (studiu)
St. O. IOSIF. — Harpistul (poezie)
FIDELIO. — Traduceri barbare (dare de samă)
RED. — Informațiuni literare și artistice

REDACȚIA :
Calea Victoriei, No 56
(Hotel Imperial)

ADMINISTRAȚIA :
Strada Regală, No. 6
(Hotel Union)

BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an || Numărul 20 bani

In librăria Institutului «Minerva» sînt de vînzare cu prețul scăzut de nouă lei :

Studii și documente cu privire la Istoria Romînilor de N. Iorga :

Vol. I-II. Istoria propagandei catolice în Romînia cu documente anexate.

Vol. III. Scurtă istorie a Țării-Romînești până la 1550, cu documente anexate:

Vol. IV. Istoria legăturilor dintre principatele romîne și Ardeal 1601-99 cu documente anexate.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția: Hotel Imperial 21
Administrația: Str. Regală, 6
BUCUREȘTI

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

UN ROMAN

In van oglinzi frumoase și florile-implu sala
C'un aer plin de miros, molatec, de argint;
In sufletu-unui tinăr e noapte și răceală:
Lumină până în gîndu-î cel negru nu se'ntind.

In van tineri de-o vîrstă ciocnesc vesel păhare
Și l'ale lor petreceri pe dînsul îl învit';
Ei nu vor să'nțealegă zîmbirile-î amare,
Dup'o perdea s'ascunde în visuri adîncit.

Aă unde merge'n gîndu-î?... In valea lui natală,
In codrii plini de umbră, prin rîpe ce s'afund'
Unde isvoarele-albe murmure dulci esală
Și scapăr' argintoase lovindu-se de prund.

Ar vrea ca să revadă colibele de paie,
Dormind cuiburi de vultur pe stînci ce se prăval,
Cînd luna printre nourî, regina cea bălaie,
Se ridica prin codrii din fruntea unui deal.

Să aib' ar vrea coliba de trestii mititică,
In ea un pat de scînduri, mușchiu verde drept covor,
Din pragu-i să se uite la munte cum s'ardică
Cu fruntea lui cea stearpă vîrîndu-se în nori...

Ar vrea să rătăcească cîmpii înfloritoare,
Unde ale lui zile din raze le-a țesut,
Unde 'nvăța din rîuri mormurul de 'ncîntare
Și pricepea din codri misterul lor tăcut.

O babă, ce atîtea povești știa cît fuse,
Tovarășă în viață-î, pe el l'a învățat
Să tâlcuiască graiul ș-a păsărilor spuse
Și mormurul cuminte al rîului curat.

In curgerea de ape, pe-a frunzelor sunare,
In dulcele 'miitul al păsărilor graiū,
In murmurul de vespī, ce'n mī de chilioare
Zidesc o mīnăstire de ceară pentru traiū,

De spīnzură prin ramurī de sălcīi argintoase
O'ntreagă 'mpărătie în cuib legănător; —
A firii dulce limbă, de el era 'nțeleasă
Și il împlea de cīntec, cum il împlea de dor.

Visa copilul... Fruntea-ī de-o stīncă răzimată,
Privea uimit în riul ce spumega amar
Și asvīrlea vre-o peatră în apa 'nvolburată...
Rīdea, cīnta de geaba — plīngea chiar înzadar.

Veeda în zarea văii nucī mari cu frunza [lată]
Ș-o lume de florī albe pe șirurī de cireși,
Și earba de pe pajiști e moale-amestecată
Cu florī galbene ș-albe, p'ici colo măcieși.

Pelinii suri c'argintul 'cu dulcile miroase
Implu adormitoare tot aerul cel cald,
Vișinii 's cu crengī grele de boabe 'ntunecoase,
Lanul călătorește cu valurī de smarald.

A ierburilor spice staū sure-verzī în soare,
Crescute-ajung la brīul unei copile. Lin
Prin iarba mare trece, ș'aminte-luătoare
Plivește florī de aur și fire de pelin.

Cunună-și împletește și-o 'ncaeră sălbatec
In pletele înflate, în părul încilcit
Și ochii-ī rīd în capu-ī, și fața-ī e jăratec —
A lanurilor zină cu chip frumos, răstit.

Ș'apoi în codru trece și cīntă doina dragă,
Selbatec este glasu-ī, răstit, copilăros,
El sună 'n codru verde, în lumea lui întreagă,
Albele eī picioare îndoiaie florī pe jos.

«Ah! de aș fi — ea strigă — o pasăre măiastră
Cu penele de aur, ca pasările 'n raiū,
La Sfīnta-Joi m'aș duce ș'aș bate în fereastră
Cu ciocul — și i-aș zice cu rugătorul graiū:

Să-mi dea un măr, în care închis să fie-o lumé,
 Palat de-argint în lunce și 'n codrii înfundat,
 Ş-un Făt-frumos de mire, înalt, cu dulce nume,
 Din singe și din lapte ficior de Impărat...»

Ea cîntă și pocnește în crengi c'o vargă lungă;
 O ploaie de flori albe se scutură pe ea,
 Un flutur roș și vinăt se 'nalță, ea-l alungă;
 De pasu-î crengi se'ndoaie și glasu-î răsuna...

Apoi ș'aduce-aminte — era o zi frumoasă...
 El s'a trezit în luncă sub ochii ei de foc,
 Ea păru-și dă 'ntr'o parte din fața rușinoasă,
 Iși plecă ochii timizi și el a stat pe loc.

Ce s'a întîmplat de-atuncea nu vrea să ție minte.
 Destul că nu mai este — și chipul ei cel blînd,
 Surîsul ei sfielnic și ochiul ei cuminte
 Sunt duse fără urmă de pe acest pămînt.

S'a stins. De-aceea însă el ar vrea înc'odată
 Să vadă lunca verde, valea perdută'n flori,
 Unde ades de brațu-î în noaptea înstelată
 Ședea pe stîncă stearpă spuindu-î ghicitori...

Da, ghicitori... enigme! Ah, ce știa pe-atuncea
 De-a vieții grea enigmă, de anii furtunoși?
 În lacu-adînc și neted din mijlocu-unei lunce
 El vedea zine albe cu părul de-aur roș.

Și trestia cea naltă de vuia 'n vînt mai tare
 El asculta la glasu-î ca nisce basme dulci,
 Cînd rațele sălbateci încrețeau ape clare
 Scăldîndu-se prin papuri cu ciucalăi de fulgi.

.....

Trecură ani. E noapte. În camera bogată
 Pe-un pat alb ca zăpada stă un copil măreț,
 O candelă de aur c'un punct de foc arată
 Prin luminoasa umbră tablouri pe păreți.

Culcată jumătate, copila cu tristețe
 Zimbește. Plete blonde pe umeri-î cobor'
 Și cad pe albe perini. Iar buzele ei crețe
 Arată nu amorul, ci setea de amor.

Ochii-î sunt mari, iar fața-î de-acea albeață sură,
 Brumată ca lucirea unui mărgăritar,
 Pe brațe de zăpadă, pe siniî albî ce fură
 A candelēi lumină mai rar... și tot mai rar.

Picioarele ei mice atrag covorul moale
 Și chinuie papucii de-atlas care staū jos.
 L'a patului ei marginî, cu fruntea 'n a ei poale
 E în genunche *dînsul*... se uită 'ntunecos.

Sub umeri-unei fețe ca marmura de rece
 Sunt umbrele 'ntristării adîncî, ce-arată slab.
 În ochii mari și negri o îndoială trece
 Ce fulgurează 'n taină spre-a se ascunde 'n grab'.

Și mîna-î tremurîndă boțește 'nvoluntară
 Gazu-argintos din haină, din creți ce se deșir',
 În jurul gurei sale-î o trăsătură-amară
 Și o zimbire crudă pe buzele-î subțiri.

— «Nu te iubesc? zici, crudo — ce zici îți pare-o șagă
 Nu te iubesc atîta cît știu ca să iubesc,
 Să storc din oceane amărăciunea 'ntreagă
 Și într'o picătură s'o beau... să nebunesc?

O vrei? A crea unul din visurile tale
 Aș trebui să fiu eū de trei ori Dumnezeu,
 Și 'n clipa mea — ce secolî a vecîniciei sale
 Abia putură face — aceea să fac eū.

Nisipul din pustie eū să-l arunc c'o mîna
 În cer... și dînsul negru deșert să fie iar,
 Ca sus pămînt să fie întins fără lumină
 Și ale lui întinderî cu gîndul meu să le-ar.

Ear jos să cobor mîndru a cerului grădină,
 Cu sorî nălțați pe lugeri, cu lune 'n crengē verzi;
 Iar tu să trecî — un înger — încinsă în lumină
 Și în a ta privire eū mințile să'mî pierz.

Și tu cînd apărea-vei ziua să pară noapte,
 Astfel de strălucită să fie fața ta,
 Incet numai pîraie să se uimească 'n șoapte,
 Din crengî de aur mîndre să cadă rodii coapte
 Și pasul tău să calce pe un covor de nea.

De ai dori în gîndu-ți tu un palat de ghiată
Să se coboare Nordul cu munții plutitori
Și vînturi uriașe cu lungele lor brațe
Să sue stînci pe stînce... și-un munte să înalțe
Cu codri-î să-l așeze pe vîrfurile din nori...

Și de-ai muri, iubito — căci contra morții n'are
Nici D-zeu putere... atuncea cu amar
Aș stînge c'o gîndire sistemele solare,
Aș grămădi din ele o piramidă mare,
Puind în ea al vieții frumos mărgăritar :

Figura-ți de minune.—Și 'n noaptea cea pustie,
În caos fără stele, în vecinicul nimic
M'aș arunca în doliu să cad o vecinicie,
Cu viața mea, sfîrmată de-o lungă nebunie,
Etern, etern cu doru-mi deșertul să-l despic.

Și dacă vre odată lumea deslănțuită
Ar reintra în viață și 'n vechile ei legi,
Ființele ei nouă cu mințile lor uimită
Cometul să-l privească în calea lui greșită
Neliniștind în sboru-î [veciile?] întregi.

Ș-acel comet puternic cu coama lui sburlită,
Ce exilat din ceruri e prin blestemul său,
Etern' anomalie în lumea liniștită,
Sburînd cu-a lui durere adîncă-neghicită,
Acela să fiu eu! —

M. EMINESCU.

Notă. — «Un roman» e una din cele mai desăvîrșite poezii inedite ale lui Eminescu și purta mai întîi titlul *Pădure și salon*, șters cu cerneală și înlocuit ast-fel de autorul însuș. O indicație ne arată că poezia e scrisă între anii 1865—1877, ceea-ce ne dovedește strecurarea cîtor-va asperități juvenile printre pasagele de forță genială. Așa cum este bucată aceasta e o podoabă a literaturii romîne.

IL. CH.

IN ZĂPADĂ

Iarnă. De sus, cerul închis cerne zăpadă cu nemiluita. Fulgii ușori și deși, în joc ne-astîmpărat, țes pământului strălucitoare haină albă.

Pe dealuri codrii desfrunziți rid încărcăți în floare de nea, iar căsuțele curate de munte stați pite în subsioara colinei, fumegînd prin hogeacurile lor înzăpădite.

Numai de-asupra cocioabeii răzlețită în marginea satului nu se vede zare de fum...

Uitat de vreme, moș Călin își sprijină cu greu zilele, adăpostindu-se în căsuța de demult...

Moartea i-a pierdut răbojul, și el a rămas să-și poarte bătrînețele prin timpuri grele.... Feciorii i-a 'ngropat de mult, iar nepoți nu i-au rămas. E singur pe lume. Iarna grea l'a apucat fără un capăt de vreasc și la bătrînețe face mult un tăciune pe vatră.

Nu-î vorbă, lemnele-s aproape, dar sunt ale Statului... Puterile i-s duse și să se împace la uscături n'a avut cu ce...

Crivățul cu pospaiul lui cernut din vreme, l-a răsbit... Așa, pe frunză, moșneagul ese din căsuța innemețită și dă zăvorul la ușă.

Căciula spartă și roasă de veche și-o indeasă în cap, iar sumanul rupt și destrămat și-l adună împrejurul trupului uscat, prinzîndu-l c'o cingătoare de curmei.

Oftează plin de durere...

Omătul aspru a și dat navală prin spărturile opincilor, tăindu-l la oase..., iar vîntul de ghiață al ernei nemiloase, îl săgeată de toate părțile...

Ochii i-se umplu de lacrimi. În cucernică evlavie și-î ridică spre cerul care pulberă minios,—iar cu mîna tremurîndă face semnul crucei...

Toată nădejdea și-o pune în Cel-de-sus... Cu pași șovăitori și în tovarășia cățelușului, singurul tovarăș al nevoilor, se 'ndreaptă spre pădure.

Ajuns în sprînceana dealului se oprește. Pune mîna strașină ochilor bătrîni și prin scăpărările puzderiei cernute de sus, caută satul adăpostit în vale.

Nu zărește nimic. Poate că n'or mai fi ochi cari să-l vadă... Pădurarii s'or fi dosit la căldură.

Intră.

Scăpat pe coasta dosită de sat, adună o croșnie bună de uscături. Cu multă greutate o ridică pe creasta dealului, dar se teme să scoabă în sat.

E prea lumină și pădurarii aū ochi de lup... Mai bine s'astepte până pe inserate....

Pune sarcina de uscături la rădăcina unui copac și sprijinindu-se în toiag, cu multă cumpăneală s'așează pe croșnie; iar spatele corojite și le razimă de trunchiul copacului înalt.

Minile slabe și inlemnite de ger, și le-aduce la piept, dosindu-le în mînicile scărmanate ale sumanului; iar ochii stinși, adăpostiți de genele încărcate de chiciură, și-î pierde în cernerea ne-astimpărată a fulgilor de zăpadă...

...In depărtări scapără scînteii... Flacări dogoritoare joacă în cuprins, apropiindu-se tot mai mult de trupul lui înghețat...

Fiorii de căldură îi furnică prin toate mădulele... Visează o vatră caldă... Pe dinainte îi trec clipe din vremurile bune... Tinerețe, nevastă... feciorii... Le retrăește un moment, și-apoi pier...

*

Inserează și ninge într'una.

De sus, bolțile minieate, inneacă pămîntul în potop de zăpadă.

Devale, satul aștește sgrebulit în mantia rece a ernei și pe la ferestrele înflorite de ger, abia se zăresc licărind ochi mici de lumină....

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sus pe deal, codrul geme luptîndu-se cu furtuna, iar cățelușul lui moș Călin schiaună și-l ricie cu labele... Il îndeamnă să se scoboare la căsuța din vale... dar moșneagul întroenit n'aude... Visează căldură...

I. CIOCIRLAN.

C Î N T E C E

I

Cînd îți culci pe mine capul
Și te lași ca adormită,
Cît aș da să dau uitării
Toată viața mea trăită.

Și să simt că'n clipa aceea
M'am născut cu tine 'n brațe,
Viața ta înfiorată
De-a mea viață să s'acațe.

Și cum edera pe-un arbor
 Îl înconjură și-l strînge,
 Strînge-mă la sînu'ți dulce,
 Mîntue-mă sau mă frînge !

II

Lasă-te iubirei mele
 Să te-adoarmă ca pe val,
 Și prin noaptea fără stele
 Să pornim spre ideal.

Vino... brațu-mi să te poarte ;
 Nu te mai gîndi de-acum!..
 Uită-ți visurile moarte,
 Frunze ce-au căzut pe drum.

Intr'un vis fără pereche
 Te voi duce 'n cîmp deschis,
 Și ți voi spune la ureche
 Ce-i o viață... ce-i un vis...

Craiova.

ZAHARIA BÎRSAN.

III

Ți-am trimis iubirea-mi, dragă,
 Să ți-o ducă vîntu-asară,
 N'a putut însă să ducă
 O așa de grea povară !

Astăzi ți-am trimis-o iarăș
 Pe un stol de rîndunele,
 N'aă putut-o însă duce
 Ș-aă lăsat-o jos și ele...

Și așa, nu am ce face :
 Vrînd nevrînd, sărac de mine,
 Trebuie să vin, iubită,
 Eă cu dragostea la tine !

Blaj.

EMILIAN.

Schițe din Literatura Germană

FRUMOASA LORE-LEY

I

Loreley a Germanilor e Ileana Cosinzeana noastră, nu însă în sens mitologic, ci ca nume popular și sugestiv, care îți redă imaginea unei fecioare frumoase și nefericite. Ca mituri răspindite în popor și ca intrupări literare sunt însă cu totul deosebite.

Sinziana noastră e și ea «frumoasă ca o floare, într'o iarnă fără soare» cu cosițe mîndre, bălaie, din cari «floarea cîntă». In cite-va povești ea e fata lui Leru-Împărat, în altele e chiar sora soarelui, care șade în palatul de cristal, așteptînd cu dor pe Făt-Frumos. Originea basmului Sinzienei se perde deci în timpurile străvechi ale domniei lui Apolon și a Dianeî. Îl găsim și la alte popoare, cu cari desigur le-am împrumutat dintr'o obîrșie comună.

Alta însă e originea frumoasei Loreley. Acest nume, până la începutul veacului trecut, n'a fost cunoscut în înțelesul de astăzi nici ca basm, nici ca tip legendar în tradiția poporului, sãu în literatura populară. Și nu e ca Ileana un tip universal, ci o plãsmuire modernă, o figură nãscocită de un poet într'un moment de fericită inspirație. Numele însă, cît și povestea în jurul lui, fiind potrivite cu credințele poporului german, au prins rãdăcină, precum prinde bună oară un imn național, alcãtuit într'un moment oportun și potrivit cu starea sufletească a poporului. Și epoca în care dulceagul «Loreley» a fost pronunțat era tocmai aceea a romantismului fantastic, cînd un șir de poeți germani se inspiraū cu precãdere din basmele poporului, cîntînd tot ce e misterios și simbolic în credințele lui.

Clemens Brentano (1778—1842), poetul romantic prin eselență a scris întia oară despre Loreley, o baladă prin care numele acesta a ajuns în circulație. Alții, după Brentano, au scris variante, unii prezintînd subiectul ca fiind cules din gura poporului. Pictorii și compozitorii muzicali s'au inspirat din acest basm; zeci de cîntece și texte de operă armonisate de diferite talente, rãsună astăzi în poporul german. S'a format un cult întreg, în cît nu e copil care sã nu pronunțe cu drag numele frumoasei Loreley.

Sã privim mai de aproape această interesantă figură literară.¹⁾

În poezia lui Brentano «Die Lore Lay» apare o copilă tînără, cea mai frumoasă fată din Bacharach, un orașel pe țãrmul Rinului. Toți o iubesc;

¹⁾ Lucrările speciale în materia ce tratãm sunt: M. Herz, *Über den Namen Loreley*, München 1886; W. v. Wallbrühl, *Die Lurleisage*, Leipzig 1868; A. Seybert *Die Lorlei*, în programul gimn. din Wiesbaden 1863.

cine-o vede, mintea-și perde; un singur tînăr însă, pe care ea-l iubește cu dor nebun, rămîne rece la toate ademenirile ei. Și poporul, văzînd puterea ei fermecătoare o ia drept vrăjitoare primejdioasă și o dă în judecată. Insuș episcopul, care trebuia s'o judece, cade rob frumuseței ei orbitoare.

Dar Loreley cere să fie osîndită, căci pentru ea viața nu mai are rost fără iubirea celui care a respins-o. Episcopului i se face milă și n'o condamnă la moarte prin rug, cum se cuvinea unei vrăjitoare, ci o dă în grija unor cavaleri, ca s'o ducă la mănăstire.

Pe drum spre mănăstire copila să urcă pe-o stîncă de pe malul Rinului, ca de-aci să mai privească o dată în depărtare, unde zărește castelul iubitului visat. Și de pe creștetul stîncei ea s'aruncă în valurile Rinului, fără a putea fi împedecată de cei trei cavaleri.

Balada se sfîrșește ast-fel:

Wer hat dies Lied gesungen?
Ein Schiffer auf dem Rhein.
Und immer hat's geklungen
Von dem Dreiritterstein:
Lore-Lay, Lore-Lay Lore-Lay
Als waerens ihrer drei !)

Apărută la 1802, balada aceasta e una dintre cele dintii lucrări ale lui Brentano și în acelaș timp dintre cele mai reușite. S-a popularizat repede și cel dintii care a utilizat-o a fost un alt poet romantic, Ios. von Eichendorf (1789—1857).

Eichendorf făcea și el parte din școala scriitorilor din Heidelberg, grupați în jurul lui Göres, părintele romantismului din epoca aceea. Aici a cunoscut pe Brentano și nu există îndoială că de la dînsul a primit îndemnul a trata subiectul cel atît de poetic²⁾

Poezia lui Eichendorf dezvoltă aceiaș idee, dar într'un ton mai sinistru. Loreley are aici forțe mai demonice. Ea locuște într'un palat pe malul Rinului, unde s'a retras după ce a fost înșelată de iubitul ei. Ca să-și răsbune ea farmecă pe toți și privirile ei sunt primejdioase ca și farmecele Circei. Ea ucide de durere și de necaz. E tipul femeii răsbunătoare. Eichendorf și-a scris balada la 1811 și a publicat-o la 1815 cu adnotația: «Ein am Rhein gefundenes Maehrchen», o poveste de pe Rin. În realitate înse nu era decît o parafrizare a poeziei lui Brentano.

Exact acelaș lucru îl face și Niklas Vogt, însă în proză. Vogt scrie în acelaș timp cu Eichendorf o poveste «Lurlei», numind-o «eine altdeutsche Rheinsage». Cu acest atribut povestea lui Vogt a figurat vreme îndelun-

1) Vezi Clemens Bretano, ed. Koch, în *Kürschner*, Deutsche National-Litteratur Vol. 146 p. 132. Despre geneza poeziei e interesantă și notița lui Koch, tot acolo.

2) Herz, op. cit, p. 217.

gată în colecții de literatură populară, socotită fiind ca o creațiune a poporului...

Toate aceste trei versiuni, precum văzurăm, prezintă pe Loreley ca pe-o ființă seducătoare, frumoasă dar răzbunătoare din cauza amorului nefericit. Pararel cu acest tip s'a dezvoltat însă un ciclu de alte variante, în care Loreley e o figură de-adreptul mitică, o sirenă ce locuiește într'un palat din interiorul unei stînci. Și versiunea a doua e cea mai răspîdită.

Motivul de sirenă a fost introdus după unii ¹⁾ de poetul Graf v. Loeben, ear după alții ²⁾ tot de către Brentano. Adevărată ni se pare afirmația din urmă, de oare-ce poveștile lui Brentano sunt anterioare poeziei «Loreley» de Loeben. În povestea sa «Von dem Stein und dem Müller Radlauf» Brentano vorbește de o anumită «Frau Lurlei», care în adîncul unei stînci, și încunjurată de șapte fete frumoase stă și păzește tezaurul Niebelungilor. În o altă poveste același scriitor descrie pe Lurley ca fiind o nimfă aquatică, care împreună cu «Frau Echo» locuiesc în așa zisul «Lurleifelsen». În o a treia poveste a lui Brentano întîlnim pe Loreley pe stîncă, peptănîndu-și părul auriu și plîngînd de dorul iubitului.

Toate aceste aū fost cunoscute lui Loeben, prieten al lui Brentano, care, însuflețit mai ales de versiunea din urmă a scris la 1821 frumoasa poezie «Loreley, eine Sage vom Rheine» în care Loreley e prefăcută în sirenă și șede pe-o stîncă, peptănîndu-și părul de aur și atragînd prin vocea cea dulce pe tînărul ei iubit (Kugbert, fiul contelui de Rheinpfalz) care se prăpădește în valurile Rinului.

Poezia lui Loeben are meritul de a fi dat prilejul lui Heine, ca, adoptînd motivul sirenic, să scrie celebra sa «Loreley», cea mai genială din cîte s'aū scris cu acest subiect.

Heine, care atît de mult se împotriva teoreticește școalei romantice și care în proza sa spirituală a zeflemisit mai ales pe Brentano, ¹⁾ creatorul acestei figuri romantice, a reușit să cristalizeze în 3 strofe tot sentimentalismul și toată frumusețea șirului de basme amintite.

Poezia lui Heine, cunoscută tuturor popoarelor culte, ²⁾ este, în traducere textuală, următoarea :

Nu 'nțeleg ce poate fi
De sunt atît de trist,
O poveste din străbuni
Din minte nu-mi mai iasă.
În aer e răcoare, amurgește,
Și Rinul curge liniștit,
Piscurile dealurilor strălucesc
În apusul soarelui.

¹⁾ Brandes, Hauptströmungen, IV p. 156.

²⁾ Herz p. 219.

¹⁾ Die Romantische Schule (Ed. Karpelles) p. 192.

²⁾ Traduceri romînești mai reușite avem de O. Carp și St. O. Iosif, mai puțin reușite de G. D. Pencioiu și alții, iar în proză de Grigorie Alexandrescu.

Cea mai frumoasă fecioară stă
 Pe virful stinței, minunată,
 Salba de aur îi lucește
 Când își peptăna părul de aur
 Cu peptănul de aur,
 Și 'și doinește cîntecul
 Cu fermecător
 Și puternic glas.

Luntrașul în luntrea cea mică
 E prins de durere nebună
 Și nu vede stînca din cale
 Ci dornic în sus tot privește.
 Eū cred că undele înghiți-vor
 In urmă luntraș, luntrișoară.
 Și singură vinovată
 E Loreley cu cîntecul ei.

În poezia lui Heine găsim toate motivele celorlalte variante, dar găsim frumos exprimată forța fermecătoare și patima ființei îndrăgite, prinsă în cadrul unui apus de soare.

Heine a scris poezia sa după Loeben și a publicat-o la 1824 în revista «Gesellschafter» ¹⁾ și, pe cum se vede din text și el a socotit pe Loreley drept o ființă din mituri, de oare-ce o numește «ein Märchen aus uralten Zeiten».

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prin forma cea simplă, prin limba cea dulce poezia lui Heine a știut însufleți pe mulți compozitori, cari au scris melodii duioase la acest text. Renumită este compoziția lui Liszt, iar cea mai populară e a lui Silcher.

După Heine s'au mai încercat alți poeți, unii scriind versuri, alții dramatizînd acelaș subiect ca text de operă ²⁾. Voi aminti numai frumosul epos «Lurlei» de Julius Wolf și între textele de operă «Loreley» a lui Emanuel Geibel, la care celebrul compozitor Mendelsohn a scris una dintre cele mai sublime melodii ale sale.

Opera lui Geibel (și Mendelsohn) tratează următoarele: Loreley (în operă e numită Lenore) e copila unui pescar de lângă Rin. E cea mai frumoasă fată din împrejurimi, ear principele domnitor vine la dînsa, în haine de vînător și după ce o înșală, o părăsește. În desnădejdea sa Loreley să duce la țărmlu Rinului, invoacă spiritele apelor și ale aerului, cerîndu-le putere de răzbunare și blestemînd dreptatea din ceruri. La strigarea ei apar spiritele, cărora le zice:

Vă cer frumusețe pentru a-l orbi
 Vă cer voce dulce ca să-l amăgesc
 Spre-a'l perde vă cer farmec de iubire.

¹⁾ Karpelles, introducerea la ediția sa, p. 73.

²⁾ Toate melodiile, cîntece, opere etc., al căror substrat îl alcătuește legenda «Loreley» se găsesc înșirate în «Opern-Handbuch» de Hugo Rieman. Leipzig 1885.

Spiritele apei și ale aerului îi promit copilei totul, dar în schimb ele pretind :

Dă-ne inima ca plată
Sacrifică tot amorul
Logodește-te cu Rinul
In palatul cel de stînci...

Loreley le jură că va rămînea rece ca o stîncă, se va logodi cu Rinul, dacă va fi răzbunată. Și într'adevăr ea primește frumusețea cerută și prin ea farmecă și ucide pe necredinciosul ei iubit, iar după ce e răsbunată se preface în sirenă și se pogoară între stîncile prăpăstioase ale rîului.

Acelaș subiect îl găsim apoi melodizat și în compozițiile altor popoare, la Danezi, la Italieni (Lorhelia de Falchi, 1878), la Englezi (Lurline de Wallache 1860). Fondul e aproape identic cu cel din poveștile lui Brentano.

IL. CHENDI.

HARPISTUL

Wer nie sein Brod in Thränen ass...
GOETHE.

Răsare vechiul soare iarăși
Și trebuie să-mi părăsesc
Din nou acuma adăpostul,
Să-mi cat pe ziua de-astăzi rostul —
Vai, cine știe de-l gălesc !

Pe uliți, umbre sgribulite
Ici-colo, tot mai des răsar —
Chemați de strigătul vieții,
Grăbiți, prin ceața dimineții,
Trec oamenii la muncă iar.

Cu pasul hotărît aleargă
Ici un copil, ici un hărbat —
Sînt veseli; unii rid său cîntă,
Căci fie-care are-o țintă
Și-un vis, de care e purtat.

Iar piinea lor deși-î amară,
Iși aū pe lume vatra lor; —
Un stol de fete lucrătoare
Trec sgomotînd nepăsătoare
Pe lingă bietul călător.

Se duc și trist le cat în urmă
 În colț de stradă cum dispar —
 Ori-ce noroc, ori-ce plăcere
 Mi-ascund o tainică durere
 Și-aduc în ochii 'mă lacrimi, iar!

Mă simt așa, pe zi ce merge,
 Tot mai pierdut, tot mai străin,
 Ș'ades m'ademenește gândul
 Să-mi fac pe lumea asta rîndul,
 Că sînt sătul de dor și chin...

Dar totuși nu mă 'ndur de moarte,
 Cînd glasul ei misterios
 Mă chiamă și mă infioară —
 Și-'n toate cite mă 'mpresoară
 Resimt un farmec dureros.

Că nu știu ah! cit ești de dulce,
 Vieață, cei-ce-o zi n'au fost
 Dați frigurilor foamei pradă
 Și nici n'au tremurat pe stradă
 O noapte fără adăpost!

Nici cei-ce n'au purtat blestemul
 Iubirei fără-de-noroc —
 Cei-ce uitați de lumea 'ntreagă,
 Orfanî de-ori-ce ființă dragă,
 N'au rătăcit din loc în loc...

St. O. IOSIF.

DĂRI DE SEAMĂ

Traduceri Barbare: Poeți germani. Iohann W. Goethe, Heinrich Heine, Traduceri de Ioan Băila. Sibiu 1902. vol. 100 p. —

Traduceri făcute de un începător. Nu intrunesc cerințele de căpetenie pentru reușita unei traduceri bune: bogăția și elasticitatea limbei în care sunt traduse și pătrunderea desăvîrșită a traducătorului în înțelesul originalului. De-aci seria de platitudini, substituite adevăratului fond poetic, cuvinte și înțelesuri adăogate, care nu există în original și dau poeziei celei mai frumoase o expresie cu totul banală.

Operația aceasta o săvîrșește de alt-fel nu numai tînărul Băila din

Sibiu, care în cele vreo 80 de traduceri face mai mult un exercițiu de versificare, ci o vedem aplicată aproape zilnic, fie în rubricile literare ale ziarelor noastre din București, fie în câte-va reviste fără control deosebit. Heine mai ales e la ordinea zilei și masacrările poeziilor lui continuă. Până și poeziile cărora o mină iscusită le-a dat de curînd o formă definitivă, sunt traduse din nou, schimonosite, ca o fată mare cu mască spălăcită de spălătoreasă.

Răul traducerilor d-lui Băila îl găsim mai întîiu în faptul că ele s'au publicat într'un ziar foarte citit în Transilvania și au contribuit ast-fel la stricarea limbei și la informarea greșită a publicului cetitor asupra valorii poeziilor traduse.

În general e greu să-ți reconstruești forma originală după aceste traduceri. Poezia «Gefunden» de Goethe, despre care s'a scris că a determinat pe Văcărescu la scrierea popularei «Într'o grădină, supt o tulină»... începe în traducerea d-lui B. ast-fel :

Mergeam prin crîngul
Răcoritor
Fără de treabă
Așa de dor etc.

Ear «Ueber allen Gipfeln ist Ruh», una din cele mai subtile poezii ale marelui zeu din Weimar e desfigurată pe cum urmează :

Pe de-asupra piscurilor
Este pace
Din virturile arborilor
Se desface
Un *sufu* cald ;
Păsările tac în pădure
Așteaptă curînd
Și tu vei odihni...

Toate cele-l'alte sunt după acest calapod : o proză searbădă cum o vorbesc cărturarii romîni din orașele săsești, unde amestecul de fraze latinești cu cele populare și topica străină cu cea romîna constituie zgura limbei actualei generații și care nu poate fi eliminată decît prin lectură bună și sistematică.

S'a vorbit de curînd în revista noastră despre informatorii străinătăței. Ne-am plîns asupra modului cum se vorbește în revistele streine despre literatura noastră. Avem motive suficiente însă să ne plîngem și asupra modului cum ni se vorbește nouă de literaturile străine prin asemenea traduceri.

Orî ce scop cultural și orî ce emoție sufletească pe care trebuie să ne-o procure cunoașterea unei opere de artă streină sunt ast-fel zădărnicate. Nu mai avem înaintea noastră nici figurile mărețe din literatura universală, nu putem să ne dăm seama nici de cugetarea și simțirile popoarelor, cari se pronunță prin rostul poeziilor lor. Bizarerii lingvistice și imposi-

bilități de versificație ca cele semnalate sunt proprii mai mult a caricaturiza, în loc de-a ne inspira respect și admirație pentru operele mari ale streinilor.

În anii trecuți se traducea mai mult și mai bine, — poezie și proză. Îndeosebi în urma articolelor critice din «Lumea Nouă», scrise de d-l Gherea, se urmărea o direcție anumită și toți autorii semnați de d-sa au fost puși la contribuție. Nu suntem de părerea că traduceriile au scopul de-a importa în țară o direcție streină de dezvoltarea noastră normală. Singurul lucru ce se poate pretinde de la traducători însă este, ca să ne dea operele cele mai de valoare din literaturile străine, ear traduceriile să fie la înălțimea originalului. Alt-fel nu se mai face literatură, ci o simplă întreprindere comercială.

FIDELIK.

Informații literare și artistice

O expoziție generală a operilor d-lui Grigorescu. — În cercurile noastre artistice se discută proiectul unei mărețe expoziții a tuturor operilor maestrului Grigorescu.

E vorba de a se constitui un comitet din câți-va admiratori entusiaști ai artistului care să se ocupe cu organizarea acestei interesante expoziții.

* * *

Vlahuță în franțuzește. — D-șoara M.-V., cunoscută prin volumul de traduceri franțuzești din Eminescu, a terminat de curînd traducerea operei d-lui Vlahuță «Romînia Pitorească».

* * *

Reviste primite: «Convorbiri Literare», cu următorul cuprins: *N. Iorga*: Istoria lui Mihai-Viteazul. Cap. IV. Cel dintîiu an din domnia lui Mihai-Vodă. Răscoala împotriva Turcilor. — *D. Onciul*: Titlul lui Mircea-cel-Bătrîn și posesiunile lui. — *D. Anghel și St. O. Iosif*: Din Verlaine (traduceri). — *C. Virgolică*: Poezii. — *C. Oeconomu*: Din Rucăr (roman). — *V. Pîrvan*: Din viața lui Papiu Ilarian. — *G. Bogdan-Duică*: Logofătul Costache Conachi. — *Dr. G. Proca*: — Chestiunea muncitorilor agricoli străini. — *P. V. Haneș*: — Corespondența din tinerete a lui Mihai Cogălniceanu. — *Il. Chendi*: Dragomirescu Iuliu, Poeme (dare de seamă). — Bibliografie.

«Ilustrațiunea Romîna» cu articole iscălite de d-nii G. I. Ionescu-Gion, Haralamb Lecca, Dem. Moldoveanu, Ludovic Dauș, Gheorghe Rannetti, Nae D. Țăranu, G. Tutoveanu, Alex. Obedenaru, Em. Părăeanu etc.

Ilustrațiuni: *Portret* de C. Stănescu; *Pe muntele Situ și Vignetă* de Costin Petrescu; *Claca* de Garguromin Verona; *Cetatea Hotinului*; *Vladicescu* (portret).

RED.

In editura Institutului de Arte grafice și editură „Minerva“

A APĂRUT:

M. EMINESCU

===== OPERE COMPLETE =====

LITERATURA POPULARA

Lei 1.50

ION CREANGĂ

===== OPERE COMPLETE =====

CU O PREFAȚĂ ȘI UN INDICE

Lei 1.50

Volumele I și II din

Se găsește de vânzare broșate, a 5 lei
fiecare la ADMINISTRAȚIE.

A APĂRUT:

A FOST ODATA

Poveste în versuri

DE

ST. O. IOSIF

Editura Sfetea, București 1903.

Prețul 1 fr. 50.

A apărut în Editura

**Institutului de Arte Grafice și Editură „Minerva“
BUCUREȘTI, STRADA REGALĂ, 6**

Calendarul Minervei

PE

ANUL

1903

PE

ANUL

1903

Acest calendar este cel mai util și frumos calendar românesc.

Materia literară este aleasă cu cea mai mare îngrijire și ilustrațiunile sunt de o incontestabilă frumusețe artistică.

Printre ilustrațiuni sunt 12 reproduceri după cele mai frumoase aquaforturi ale ilustrului artist TH. AMAN, afară de acestea un tablou colorat de o mare valoare artistică și alte suplimente.

Calendarul Minervei se găsește de vânzare la toate librăriile din țară precum și la **Instit. de Arte Grafice MINERVA, București.**

Prețul: Lei 1.25